

„Indië roept“

Onder dagteekening van Februari 1938 heeft namens het Bestuur van den Bond onze Meisjesverenigingen de presidente, Mevrouw M. Parmentier, aan de Bonds-vriendinnen een tweetal circulaire gericht, betreffende het thema: „Indië roept“.

Op den tienden Bondsdag, het eerste jubileum van den Bond, „kregen we“ — aldus de presidente — „ons eigen Bondshuis; het geld daarvoor was spontaan bijeen gebracht“. Maar nu willen de meisjes „niet alleen met het woord, maar ook met de daad“ in 1938 haar dankbaarheid toonen. Daarbij denken ze aan ons Zendingswerk in Indië. Als bondsvriendinnen gaan ze 'n actie beginnen door heel het land. Ze „gaan sparen: stuivers, dubbeltjes, kwartjes!“, want ze willen straks op den jubileumdag een dankoffer brengen, bestemd voor den Zendingssarbeid onder vrouwen en meisjes in Indië. „Zij moeten weten: in Christus is „Oost en West“ een!“ Het zal — aldus de presidente — „een van de schoonste oogenblikken op onze Bondsdag zijn, als we „ons bedrag“ mogen overdragen voor dat doel“.

Van verschillende kanten bleek nu, volgens de tweede circulaire, dat de bedoeling van de gezonden circulaire „Indië roept“ veler instemming heeft.

„Hier en daar“ — zoo lezen we — „worden al nadere plannen besproken“.

„Kukels Bonds-vriendinnen deden de vraag, hoe het tien jaar geleden toch klaar gespeeld is, zulk een groote som bijeen te krijgen voor onze Bondsuitbouw. „t Was geweldig!“ riep een van onze jongere leden uit! Zij had gelijk, want „de duizenden“ zijn toen bijeen verzameld.

Doch nu moeten we niet vergeten, dat er toen groote giften zijn geschonken en er een heel jaar gespaard is. Wij hebben nu maar vier maanden den tijd! Toch willen we allen de schouders onder het werk zetten en toonen, dat er in onze harten ook „vuur en liefde“ brandt. Wisten de Bonds-vriendinnen tien jaar geleden van aanpakken, wij willen voor haar niet onder doen, teminder daar ook onze actie een prachtig werk betreft!“

Een klein staaltje van wat verwacht wordt, kan men proeven uit dezen „zachten wenk“:

„Zijn we op onze M.V. een paar handige Bonds-vriendinnen rijk, dan bakken zij thuis koeken, cakes of taarten!!! En op de jaarvergadering presenteren we onze gasten heel keurig een stukje, maar laten als tegenprestatie de portemonnaie opengaan!“

„We weten“ — aldus Mev. Parmentier — „van Bonds-vriendinnen, die plannen voorbereiden, een speciaal Zendingssavonds in elkaar te zetten. Er wordt dan een spreker of sprekerster gevraagd, die goed bekend is in de Zendingsswereld.“

Na de rede wordt de verdere avond gevuld met zang, muziek enz.

Om de zaal aantrekkelijk te maken worden bij de gemeente-leden alle Indische doeken en kleeden opgehaald. Ze probeeren zelfs Indische muziek te laten hooren!

Wie het niet zoo „grootsch“ kan bereiken, werkt op eenvoudiger wijze mee tot bereiking van het doel! 'n Busje op onze Vereenigingstafel, een vriendelijke vraag op 'n verjaardag, het trouw opzichleggen van enkele centen of 'n stuiver is van even groote betekenis.“

Op de ons gestelde vraag, of ons blad hierbij helpen wilde, hebben we gaarne toestemmend geantwoord. Want al moeten onze jeugdbonden voorzichtig zijn, en niet voor alles en nog wat zich laten gebruiken, in een enthousiasme, dat zijn eigen draagwijde niet ziet, hier is van zoo iets geen sprake. Hier betreft het een werk op zichzelf, zonder dat verre consequenties behoeven voor de hand te liggen in de toekomst. We bevelen daarom gaarne deze actie aan. Het geld gelieve men te storten op giro 71470 ten name Penningmeesteres Bond van M.V. op G.G. in Nederland te Delft; deze giften zullen verantwoord worden.

De eerste gift is al binnen gekomen van een dame, die met belangstelling de actie volgt. De totale opbrengst wordt gebruikt voor den arbeid onder vrouwen en meisjes.

Ook in dezen hebben onze Meisjesverenigingen haar typisch vrouwelijk karakter weer aan den dag gelegd. Moge de Zending er van profiteren. Het werk onder vrouwen en meisjes is veelszins afzonderlijk georganiseerd in bepaalde missionaire centra; vandaar, dat deze afzonderlijke inzameling goede reden heeft.

K. S.

Een roman uit den tijd der Afscheiding.

„Brandende harten“, de geschiedenis van Maurits en Suze van Hall, door Gera Kraan-van den Burg. — J. H. Kok te Kampen.

Eenigen tijd geleden bespraken we in deze rubriek den laatsten roman van Arthur van Schendel, „De grauwe vogels“. En we kwamen tot de conclusie, dat de indruk, door dezen roman achtergelaten, wel een zeer sombere is. Na een lange reeks van rampen en onheilen, die den hoofdpersoon „buiten zijn schuld“, haast in een tonige regelmaat overkomen, is er aan het einde niet veel meer dan een schouderophalen. Een negati-

visme, dat uitloopt in den donkeren nacht van het ongelooft.

En nu ligt hier weer een boek voor ons, dat het leven verhaalt van twee „grauwe vogels“. De vergelijking dringt zich aan ons op. Wel mag men ze grauwe vogels noemen, deze Maurits en Suze van Hall. Dit omvangrijke boek van 340 blz. is een relaas van twee korte levens, waarin het uitemendste moeite en verdriet is.

Maar zie, wat gaat nu voor ons lichten het essentiële verschil tusschen de moderne literatuur die God niet aanvaardt in Christus, en onze eigen Christelijke literatuur! Zelden heb ik dit zoo sterk gevoeld als na de lezing van „Brandende harten“. Het is daarom met een gevoel van groote dankbaarheid, dat ik het boek bespreken ga.

We behoeven geen geschiedenis te hebben gestudeerd om te begrijpen, wat een enorme voorarbeid er is noodig geweest om dit boek te kunnen schrijven. Alleen al de technische zijde van dit werk dwingt onze bewondering af. Een historische roman is een zware opgave. Hoeveel kleineheden, die de lezer achteloos voorbij gaat, zijn vrucht van nauwkeurig onderzoek. De schrijfster moet zich geheel ingeleefd hebben in alles, wat haar personen betreft. En dat mevrouw Kraan-van den Burg dit gekund heeft, bewijst hoe groot haar talent is.

Als Suze van Schermbeek, het zestienjarig dochtertje van den Utrechtschen notaris, zich verlooft met den acht jaar ouderen Maurits van Hall, zijn haar ouders daar wel mee ingenomen. Maar voor één ding moet de „ruim-denkende“ patriër zijn dochter waarschuwen. Maurits is wat overstreng in zijn opvattingen. Zij moet door haar vroolijkheid dat maar wat zien te veranderen.

Het kind Suze, overstelpst door het aanzicht, bezint zich 's avonds in bed bij het eenige souvenir, dat ze pas van haar geliefde heeft. Het is een bijbeltje. Bij hun laatste ontmoeting heeft de jonge van Hall zijn eigen bijbeltje in de handen gestopt van dit kind-vrouwje, dat zoo'n groote aantrekkingskracht op hem heeft. Sterker dan alle andere dingen is in hem zijn bekeeringsdrang. Zelf is hij door God gegrepen, tijdens zijn verblijf in Den Bosch, waar hij ingekwartierd lag in de woelige dagen van 1830.

Hoe prachtig teekent de schrijfster ons de ontwikkeling in het geloofsleven van Suze Schermbeek. Heeft zij, nog meer dan aan Maurits, haar volle liefde aan deze figuur gegeven? Of komt het misschien, omdat zij in de uitbeelding van Suze vrijer was, minder gebonden aan historische feiten en schriftelijke nalatenschap?

Hoe langer hoe meer maken de figuren van Maurits en Suze zich los uit hun omgeving. En des te duidelijker komt hun beeld voor ons te staan. In de eerste hoofdstukken is het decor nog wel eens te overdadig, en bevat het details, die, hoe interessant overigens, gemist kunnen worden.

Het is of, met Suze's verlosing, de gelijkmatige gelukkige gang van haar leven voorgoed een eind neemt.

De cholera krijgt het land in zijn greep. In den huize Schermbeek vallen Chrisje en papa als slachtoffers aan deze vreeselijke ziekte.

Navrant en fel beschrijft mevrouw Kraan het sterven van het bloeiende jonge meisje. Geen weegbree, geen poeder van krefftsogen heeft meer kunnen baten. We lezen dit gedeelte met ingehouden adem. Toen we uit onze geschiedenisboeken leerden, dat de cholera omstreeks 1833 ons land teisterde, hebben we er toen ook maar eenig idee van gehad, hoe het was?

Als er een nieuwe zomer aanbreekt, openbaart zich voor 't eerst de ziekte die Maurits sloopen zal: keelstering. Dan ziet Suze hoe broos haar geluk is.

Achttien jaar is ze als ze met Maurits als zijn vrouw naar Amsterdam trekt.

Het werk ligt op Maurits te wachten. Maar het zijn voor den jongen advocaat meest pro-deo-zaakjes: een ander trekt daar den neus voor op. Wie wil zich bemoeien met de netelige processen van de afgescheiden dominees?

Nóg gaat Maurits niet met de Scheiding mee. Maar heel zijn sympathie gaat uit naar het verdrukte groepje menschen, dat de pretentie voert de voortzetting te zijn van de oude Gereformeerde Kerk.

Op de redactievergaderingen van de Nederlandsche Stemmen heeft zijn houding meermalen stormachtige tooneelen ten gevolge. Men moet, zoo meenen De Clercq, Koenen en Da Costa, toch wachten op een bijzonder teeken Gods eer men zich af wil scheiden van de Vaderlandsche Kerk?

Maurits voelt zich steeds meer getrokken naar Scholte en Budding, de voormannen der Afgescheidenen uit zijn omgeving. Het gaat hier tegen alle verstandelijke redeneering in. Zijn associatie met zijn broeder Floris zal hij moeten opgeven, de positie van het kantoor laat zoolets niet toe. Het is zooals Floris uitspreekt: „de naam Van Hall en... dat ras van volk passen niet bij elkaar“. Suze wordt zelfs even Floris' bondgenoot, als zij denkt aan haar kind van eenige maanden. Maar dit

wordt de donkerste tijd uit haar huwelijksleven, als zij niet meer naast Maurits staat.

In deze crisis breekt haar geloof ten volle door. Budding is het middel in Gods hand voor Suze, als hij in het Amsterdamsche grachtenhuis een bezoek brengt. Suze, wrokkend over haar man, denkt in zelfbeklag: voor hem bestond de wereld tegenwoordig uit processen, pleidooien en geschiedenissen.

Scherp observeert Budding, de zonderlinge afgezette dominee van Bekerke, zijn gastvrouw. Bij het heengaan buigt de jonge, mismaakte man zijn oudachtige, scherp gearceerde gezicht met den grooten neus naar Suze toe. „Het is bij U van binnen niet rustig, zuster Van Hall. Doe dien ban weg uit Uw leven“.

Suze en Maurits vinden elkaar terug. Ook voor Suze wordt het een zaak des geloofs zich te voegen bij de Gescheidenen.

Het beteekent voor hen beiden het verlies van zeer veel, wat het leven veraangenaamt. In Amsterdam is voor hen geen plaats meer. Ze moeten de wijk nemen naar Den Haag. Maurits treedt uit de redactie van de Stemmen. In Den Haag is nog geen Afgescheiden gemeente, geen vriendenkring wacht hen. Vereenzaming loert aan alle kanten. Zestien maanden na haar huwelijksdag verlaat Suze met de trekschuit Amsterdam. Ze draagt haar kind in de armen. Het tweede nieuwe leven groeit reeds in haar schoot.

Van nu af aan geven zij beiden, in volle overgave van hun brandende harten, zich geheel aan Gods zaak. En Maurits' zwakke krachten teeren snel op in dien dienst.

Het huis op de Veerkade wordt een vergaderplaats van de vervolgde gemeente, die bij het instutueeren uit negen leden bestaat. Geld en goed, aanzien en gezondheid offeren Suze en Maurits.

Op den avond dat hun derde kind geboren zal worden, krijgt Maurits den laatsten aanval van zijn ziekte. Den dag vóór zijn kind gedoopt wordt, sterft hij. Hij laat een vrouw en drie kinderen over aan de zorg van zijn Verbondsgod.

Zes jaar later volgt Suze hem, nog geen achten twintig jaar oud. De zes jaar dat zij Maurits overleefd heeft, zijn vol geweest van zorg om haar kinderen, van lichaamszwakte, van verdriet om verliezen van dierbare vrienden.

Grauwe vogels — maar op adelaarswieken stijgen hun zielen op naar Gods troon. Het bange lijden in deze wereld is voorbij getrokken als een schaduw. Boven alles uit straalt de barmhartige liefde Gods, Die Zijn kerk in stand houdt.

Wat is het groot, dat mevrouw Kraan juist deze stof voor haar boek gegrepen heeft. Zij gaf ons daarmee een boek van haast onovertroffen betekenis.

Een eeuw ligt tusschen ons en deze levens in. Het is nog maar eenige jaren geleden dat we het eeuwfeest der Afscheiding herdachten. We hebben toen veel gelezen en gehoord over de dagen van 1834. Maar nooit hebben we zoo gevoeld wat het beteekend heeft in het leven van ons voorgelacht, dan bij de lezing van dezen historischen roman.

Want juist het zuiver-historische geeft dit boek zoo'n zeggingskracht. De feiten en personen zijn niet opgepoetst, toen ze uit het archief te voorschijn kwamen. Eerlijk, op het meedoogenlooze af, geeft mevrouw Kraan ze ons. Geen nimbus van 't verleden omstraalt de hoofden van deze Scheidingsmannen.

Daar is de wonderlijke, rusteloze figuur van den stroeven Budding. Daar is Scholte, wiens motieven ook niet altijd even zuiver zijn. De kleine, nauwelijks geïnstitueerde gemeente in Den Haag wordt verscheurd door meenings- en richtingsverschillen. Fel staan deze menschen, die elkaars steun toch zoo broodnoodig hebben, vaak tegenover elkaar. Is het wonder, dat Suze, na een vurig woord van Scholte over den heiligen strijd die gestreden wordt, denkt: „de strijd met de broeders is de allerzwaarste, en die is niet altijd heilig“. We voelen wel zeer sterk, dat God, ook in die dagen, Zijn schatten in aarden vaten gaf. Hier is geen menschen-vereeniging mogelijk.

En we zijn hiëróm vooral zoo blij met dit boek van mevrouw Kraan, omdat ze ons dit belangrijke stuk historie weer zoo zeer nabij brengt. Want wat is het gemis van historisch besef, vooral bij onze jongeren, vaak ontstellend groot. Wat wordt de band aan de geschiedenis soms weinig of in het geheel niet gevoeld door hen, die toch slechts twee of drie generaties af staan van de menschen der Scheiding.

In zuivere, klare zinnen ligt dit stuk leven voor ons. Groot is de verleiding om te citeeren. De schrijfster ontroert ons door haar scherpe visie, die ze vooral op Suze's leven heeft. In Maurits dringt ze minder diep. Maar wat geeft ze ons, ten opzichte van zijn figuur, prachtige stukken geschiedenis. We noemen alleen maar zijn pleidooi voor Scholte, in Utrecht, met den volksoploop, die jaar op volgt. Zijn pleidooien zijn ontroerende geloofsgetuigenissen. Is de schrijfster bang ge-

weest de romantisee in haar teeken een gewon.

Op den bruid, zoo... „Schuilen door het ra die hanstige keltje naar gon zich te van een ka ze hem wa hem geen sa

Wat een geluk, ligt van den

Willen weest, M doen, zich houden. M stadium va hun derde

„Na Gro zich groot het opgef.

zorgde hea poeder kor ze langs, v uitstaken a hen met ee

teloos en Maurits, h En zij moe alleen.

„Kunt g in de enza dat Hij on zouden zij gen en ber

Het zwaa lichamelijke kinderen r achterlaat zullen opve kinderen v

De klein een van h Floris van

Als hij te gekregen.

Mautje tro „Nog één het allerli

Zijn slim stukje vle kreunde, v Het dikl

op den gr schuwend bondenoor

„Pas op, De hond

weg, zonde Suze wa

den. Ruw

„Wat ze nooit, noo

Dit klein die „de fat de Afgesch

Dat mev leg en stu

als „Brand

grote c boeken zo

deze richi

We laze schrijfster

heeft onge kopersgeld

Toen m boek schr

naar „onze kopersgeld

in edel m

M.

UK EN S

In het v ken aan predikant, socialisme

Dr de „ dienstig st ten deele mate van

Het he krachtig en het ve